

Länsstyrelsen i Värmlands läns yttrande över förslag om införande av ny anmälningspliktig vattenverksamhet

Länsstyrelsen avstyrker förslaget.

Kravet på att lagstiftning ska vara generellt tillämpbar (generalitetskravet)

Länsstyrelsen bedömer att det är olämpligt att lagstiftning så tydligt tar sikte på en enskild verksamhet. Lagar ska vara generella och även om man föreslår att det ska gälla alla täkter för berg där täktillståndet gått ut är det Cementas anläggning i Slite som föranlett förslaget och få andra verksamheter berörs. Det har, vad länsstyrelsen förstår, inte förelegat något generellt behov för lagändringen. Lagrådet påpekade rörande lagrådsremiss den 9 september 2021 avseende bland annat 17 a kap. miljöbalken (numera upphävt) att förslagen i remissen stred mot generalitetskravet. Länsstyrelsen bedömer att liknande problematik föreligger för det nu remitterade förslaget rörande anmälningsplikt. I avsnitt 6.3 står ”Skulle den föreslagna anmälningsplikten finnas kvar när...” vilket antyder att lagändringen är tänkt att vara tillfällig vilket ytterligare ger anledning att ifrågasätta förenligheten med generalitetskravet.

Föreslagna verksamhets typiska egenskaper

Tidigare har bortledning av grundvatten varit tillståndspliktigt från första droppen, undantaget vattentäkter för en- och tvåfamiljsfastigheter (11 kap. 11 § miljöbalken). Detta torde bero på att risken för skador på allmänna och enskilda intressen bedömts vara större vid bortledning av grundvatten än vid bortledning av ytvatten. För anmälningspliktens tillämplighet har vid bortledning av ytvatten volymen av bortlett vatten begränsats till 600 m³/dygn dock högst 100 000 m³/år för vattendrag och 1 000 m³/dygn dock högst 200 000 m³/år från andra vattenområden. Den föreslagna begränsningen för bortledning av grundvatten är sex till tio gånger större. Bortledning av så stora volymer medför långt större risker för allvarliga konsekvenser för människor och miljön än vad som är typiskt för anmälningspliktiga vattenverksamheter. Verksamhetstypen är

därmed inte lämplig som anmälningspliktig utan bör även fortsatt vara tillståndspliktig.

Komplexitet och behörighet

Vid en anmälan om vattenverksamhet ska tillsynsmyndigheten enligt 22 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter ge berörda myndigheter, organisationer och enskilda möjlighet att yttra sig. För ärenden av den föreslagna typen och för Cementas verksamhet i synnerhet, kan det bli fråga om många berörda, långt fler än vad som är typiskt för anmälningsärenden. Vidare torde flera organisationer kunna ses som berörda, såväl miljöorganisationer som andra intressegrupper kan vara aktuella. Handläggningen riskerar bli betydligt längre än de stipulerade åtta veckorna då det ofta kan finnas behov av kompletteringar i mer komplicerade ärenden. Det är därmed oklart var i processen man är när ett beslut måste till för att säkerställa att syftet (att förhindra skador på infrastruktur m.m.) kan nås och vilka förutsättningar det finns att fatta legala beslut vid dessa tidpunkter. Delbeslut i anmälningsärenden som innebär att verksamheten inte får utföras innan slutligt beslut fattats är relativt vanliga men har oftast begränsad påverkan på verksamheten. Här kan det omvända komma att bli aktuellt, delbeslut om att verksamheten får påbörjas behövs innan ärendet är tillräckligt utrett för ett slutligt beslut, annars påverkas själva motivet för anmälan negativt. Ett scenario där beslut kan komma beröra Natura 2000-värden, grundvattenförekomster, dricksvattenresurser, betydelsefull industri och en större mängd sakägare är sannolikt. En tänkbar utveckling skulle också kunna vara att länsstyrelsen, kanske utan att berörda sakägare först hörts, fattar ett beslut att verksamheten får utföras utan ett tillräckligt underlag i avvaktan på att utredningen är klar och beslut fattats i anmälningsärendet. Om den komplexa utredningen i ärendet drar ut på tiden och överstiger tolv månader från det att tillståndet för täktverksamheten upphörde gälla, kan verksamheten bedrivas under hela den period som är aktuell utan att någon egentlig prövning skett. Även om länsstyrelsen har kompetens rörande olika områden som aktualiseras så är det oklart om länsstyrelsen har tillräcklig kompetens för att hantera det ärende som lagstiftningen är avsedd för. Traditionellt har det ankommit på domstol att handlägga ärenden av den omfattning och komplexitet som nu är aktuell. Länsstyrelsen anser att det även fortsättningsvis bör ankomma på domstol att pröva denna typ av stora och svåra ärenden.

Övrigt

I avsnitt 6.2 anges att prövning av anmälningar är mindre omfattande än prövningen av tillstånd och att förslaget därmed minskar ianspråktagandet av prövningsresurser. Länsstyrelsen vänder sig mot denna argumentation eftersom det inte är vad man kallar ett ärende som

avgör dess komplexitet och behovet av prövningsresurser. Den ifrågavarande bortledningen av grundvatten behöver utredas väl oavsett om det är tillsynsmyndigheten eller en domstol som handlägger ärendet.

Om regeringen trots allt går vidare med förslaget föreslår länsstyrelsen att stycke c) i förslaget istället för att omfatta högst, 6 000 m³/dygn dock högst 1 100 000 m³/år, ska begränsas till de volymer som tidigare avletts och varit tillåtliga inom ramen för det utgångna tillståndet. Detta skulle på ett tydligare sätt minska risken för att eventuella skador från bortledningen blir större under den period som anmälan omfattar.

För övrigt anser länsstyrelsen att det skulle vara välkommet om ett mindre bortledande av grundvatten i samband med täktverksamhet skulle kunna hanteras som anmälningspliktig vattenverksamhet då det ofta finns sådana behov. Detta skulle medge att samprovning kunde ske av miljöprövningsdelegationen (MPD) eller att anmälan kunde handläggas av länsstyrelsen om det trots avsaknad av indikationer vid provningen skulle visa sig behövas. Länsstyrelsen har inte övervägt vilken volymsgräns som skulle vara lämplig. Länsstyrelsen bedömer att en förändring av anmälningsplikten i linje med ovanstående skulle vara mer i linje med vad som avsågs hanteras som anmälningspliktig vattenverksamhet.

De som medverkat i beslutet om yttrandet

Beslut om detta yttrande har fattats av landshövding Georg Andrén med handläggare Patrik Stenroth som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tf. länsråd Bengt Falemo, avdelningschef Annika Nilsson och enhetschef Örjan Larsson medverkat.